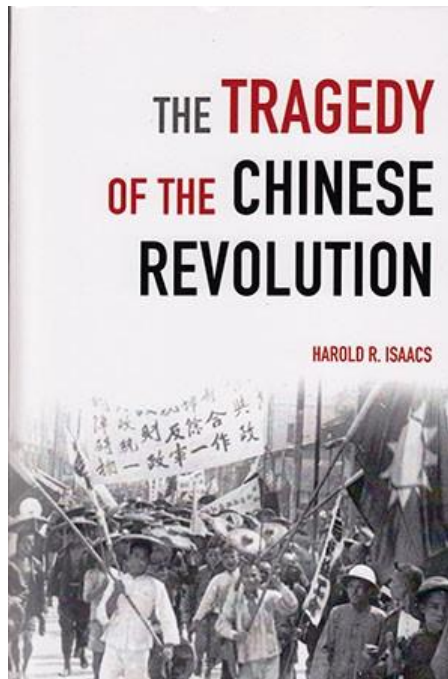

Arnold R. Isaacs

**Förord till nyutgåvan av
*Den kinesiska revolutionens tragedi***

[När det amerikanska förlaget Haymarket beslöt att på nytt ge ut Harold Isaacs' klassiska [Den kinesiska revolutionens tragedi](#) från 1938, tillfrågades sonen Arnold om han ville skriva ett nytt förord till boken. Detta är resultatet.]

”Fakta är envisa ting”, skrev John Adams 1770, ”och oavsett våra önsknings, våra böjelser eller föremålen för våra passioner, så kan de inte ändra tillstånden hos fakta och bevis”.

Jag vet inte om min far, Harold Isaacs, kände till det citatet. Men den princip som det uttrycker var central för hans karaktär och hans arbete. De envisa fakta som dokumenteras i *Den kinesiska revolutionens tragedi*, hans första bok, har vad jag vet inte på ett övertygande sätt ifrågasatts under det nästan trekvarts sekel som förflutit sedan boken ursprungligen gavs ut. Man kan nog också slå fast att denna bok i mycket större utsträckning än de flesta historiska arbeten inte bara dokumenterade fakta utan också räddade dem från att utplånas. Utan dem skulle mycket av sanningen om de ödesdigra ändelserna i Kina under 1920-talet ha varit förlorad, täckt av lager på lager av totalitära lögnar likt en antik bortglömd stad som ligger begravd under ökensanden.

Det är ett mått på Isaacs respekt för fakta att förändringarna i hans politiska bedömningar och övertygelse inte krävde revideringar av hans framställning av det som hände (något som inte kan sägas om många andra som fångades upp av den ideologiska passionen under 1900-talets mellersta tredjedel). Den ursprungliga utgåvan av *Tragedin*, som här ges ut på nytt och som först publicerades i Storbritannien 1938, betecknas ofta som trotskistisk. Det är fortfarande sant att Isaacs drog samma slutsatser som Trotskij om de kinesiska händelserna – att Kinas revolutionärer och de miljontals kineser som de ledde förråddes av den sovjetiska politiken – men detta är en fråga om historiska fakta, inte ideologi. Hans inställning till Trotskijs underliggande övertygelse är en annan sak. Vid den tidpunkt då han forskade om och skrev *Tragedin* gav Isaacs sig i kast med sitt ämne ”som en revolutionär”, vilket Trotskij gillande noterade i sitt förord till den ursprungliga utgåvan. Men dessa åsikter förändrades ganska

snabbt. Som Isaacs förklarade i förordet till den reviderade utgåva som gavs ut tretton år efter den första – och vilket jag än en gång vill förklara för bokens läsare – höll han inte längre med om de grundläggande leninistiska principer som Trotskij höll fast vid fram till sin död 1940: speciellt principen att en proletär diktatur ledd av ett enda revolutionärt parti måste ensamt utöva makten i en revolutionär stat.

Huruvida Trotskij kanske skulle ha modifierat dessa åsikter om han levt längre är omöjligt att veta, men för min far visade händelseutvecklingen i världen och då speciellt i Stalins Sovjetunionen, att det inte enbart handlade om att Stalin ”deformerat” arbetarstaten, som trotskisterna sade, utan att arbetarstaten som sådan, såsom bolsjevikerna uppfattade och byggde den, var odemokratisk och omänsklig. Den sovjetiska erfarenheten ”lärde oss att motsättningarna mellan diktatur och demokratisk socialism är total”, skrev han. ”Enpartimonopolet i det politiska livet, som utvecklades till en byråkratisk oligarki, vilket helt klart växte fram ur bolsjevismens grundläggande premisser, kan inte tjäna socialistiska syften. Ingen bred demokrati kan utvecklas ur ett politiskt system som bygger på våld och saknar institutionella garantier mot korruption av makten och våld.”*

När han 1951 skrev dessa rader kallade han sig själv en demokratisk socialist, även om han tillade, ”man tvingas tillägga att politiska etiketter idag praktiskt taget blivit en form av smädelse, vilket driver en till att försöka skapa en politisk filosofi utifrån försvaret av enkel mänsklig anständighet”. Under senare år förkastade han alla etiketter och var misstänksam mot alla ismer – mest av allt, kanske, revolutionismen (för att låna Trotskij's ord) som predikade en bättre värld, men gjorde 1900-talet till en era av exempellös slakt och dränkte sina anhängares hopp i enorma hav av blod.

* * *

När *Den kinesiska revolutionens tragedi* gavs ut 1938 var min far 28 år. Han hade tillbringat första hälften av årtiondet i Kina, dit han anlände, som han formulerade det, som ”en tjugoårig nybakad journalist som sökte erfarenhet och förklaringar”. Resor långt in i landet gjorde honom tidigt medveten om den fruktansvärda fattigdomen, de orättvisor och det förtryck som tyngde ner livet för den stora kinesiska majoriteten. Detta uppvaknande ledde fram till kontakter med medlemmar och anhängare av det kinesiska kommunistpartiet, som då jagades i en brutal förtryckarkampanj som Chiang Kai-sheks (nationalistiska) Guomindangregering förde mot dem.* På order som förmedlades från Moskva via den kommunistiska rörelsens internationella arm, Komintern, hade de kinesiska kommunisterna 1925-27 allierat sig med nationalisterna under kampen för att störta krigsherrar och ena Kina under en enda regering. Så snart Chiang kände sig stark nog att härska utan dem, vände han sig 1927 mot sina förra kommunistiska allierade, fängslade och avrättade dem i tiotusental i ett blodbad som varade långt in i följande årtionde.

Isaacs tillgodogjorde sig denna historia som en sympatisör med revolutionen och dess mål och i solidaritet med offren för Chiangs förtryck. Men när han började förstå Kominterns roll och djupa delaktighet i revolutionens nederlag gav han sig in på kättersk mark och upptäckte saker som den kinesiska kommunistledningen och dess mentorer från Komintern och deras herrar i Moskva inte ville att någon skulle minnas, någonsin. (För sin del hade även Guomindang ett stort intresse av att undertrycka fakta och sin egen blodsbesudlade meritlista och gjorde vad det kunde för detta syfte.) Mot slutet av sin tid i Kina, och efter en slutlig brytning med den organiserade kommunistiska underjordsrörelsen, gjorde Isaacs – som nu hade förenats med min mor, Viola Robinson, som kommit till Kina 1932 för att gifta sig med honom – ett mer

* Ett lite längre utdrag ur detta förord finns här: [Utdrag ur 3:e upplagan av Tragedin.](#)

* I boken används namnet Kuomintang, den sedvanliga stavningen i det nu omoderna Wade-Gilessystemet för transkribering av kinesiska namn.

systematiskt försök att blottlägga händelserna. Med hjälp av några sympatiskt inställda medarbetare samlade han in, översatte och transkriberade hundratals samtida dokument, de flesta av dessa från personliga samlingar vars ägare hade gömt dem under åren däremellan. Dessa arkiv utgjorde råmaterialet till *Tragedin* som gavs ut tre år efter det att han och min mor lämnat Kina 1935.

Sjuttio år senare är det fortfarande ett viktigt arbete: Som Isaacs en gång skrev och som han tyckte om att tänka, ”gjorde denna bok det omöjligt för Stalins version av historien om händelserna i Kina under 1920-talet att klara en seriös granskning”. Denna påstående är från hans sista bok, *Re-Encounters in China*, utgiven endast ett år före hans död. Där berättar han om sin återkomst till Kina 1980, sitt första besök efter att han under 35 år förbjudits att besöka landet – först av nationalisterna, som utvisade honom 1945 när han arbetade som krigskorrespondent för tidningen *Newsweek*, och därpå under ytterligare tre årtionden av kommunisterna, efter det som de valt att kalla landets ”befrielse” från det nationalistiska styret. Denna sista bok berättar även, bredare och mer avslöjande än han någonsin berättat det tidigare, historien om erfarenheterna under 1930-talet som ledde fram till att han skrev *Tragedin*. Av det skälet tror jag att de som läser denna utgåva skulle få ut mer om de även läste *Re-Encounters*; Jag hoppas att några kommer att göra det.

Historien om det som möjliggjorde hans sista besök efter så många år på kommunisternas fiendelista, är alltför lång och invecklad för att berättas här. Det som är relevant för denna essä är att inbjudan kom från Kinas författarförbund, vilket gjorde det möjligt för Isaacs att komma i kontakt med de fåtal författare och andra som han hade känt ett halvt århundrade tidigare och andra som han inte hade känt, men som han delat erfarenheterna med från den tiden. De hade alla delat på något annat också: ett långvarigare och grymmare förtryck under de revolutionärer som de givit sitt stöd än vad Guomindangregimen som de kämpat mot någonsin tillfogat dem. Under Mao Zedong, vars era just hade avslutats fyra år innan Isaacs gjorde sitt återbesök i Kina, hade kinesiska intellektuella fått utstå mer än två årtionden av utrensningar och förföljelse, först under antihögerkampanjen i slutet av 1950-talet och därpå massvansinnet under Maos Stora proletära kulturrevolution, som härjade i landet under de sista tio åren av hans liv.

1980 var Mao död, hans änka och de övriga ledarna för Kulturrevolutionen var utskämda och satt i fängelse och Deng Xiaoping hade börjat föra in Kina på en helt ny kurs. Men luften var långtifrån tillräckligt fri för att de män och kvinnor som Isaacs mötte under dessa återseenden skulle kunna avvika alltför långt ifrån de godkända former som kommunistpartiet godkänt när de diskuterade sina erfarenheter. Till största delen tvingades min far gissa sig till vilken mening de verkligen funnit i sina liv och deras lands liv under den regim som de offrat så mycket för att skapa. Och till slut hörde han svaret i sin egen röst, inte deras, när han brast ut till en av dem: ”Detta har inte bara varit din erfarenhet. Överallt gick hela vår generation igenom den på olika sätt, vi drömde den stora socialistiska drömmen och fick den krossad av Stalin och hans mordiska regim i Ryssland och nu återigen här i Kina. Vi försökte finna något sätt att göra det bättre för människan, något bättre än fängelser och arbetsläger och dödande och förtryck som var värre än tidigare och vi har inte varit speciellt framgångsrika”.

Om en människa eller en bok kan bedömas av efter de fiender som den får, då var min far berättigad att vara stolt över att vara författare till *Tragedin* och senare arbeten om Kina, inklusive hans rapportering under andra världskriget. Den sistnämnda medförde att han utvisades av Chiang Kai-sheks regim; den förstnämnda gjorde kommunisterna tillräckligt fientliga mot honom för att han skulle hamna på deras svarta lista långt efter det att de börjat välkomna högerantikommunisterna som Richard Nixon till Beijing. Att samtidigt vara fiende till Chiangs nationalisterna och Maos kommunisterna var ingen liten ära om man betänker dessa två regimers handlingar och karaktär. Om fakta är envisa ting, som John Adams skrev, är det

också sant att vissa fakta endast blir kända om även sanningssägare är envisa. Denna bok, som nu är tillgänglig för en ny generation av läsare, är en påminnelse om att min far tillbringade sitt liv som en av de envisa sanningssägarna. Jag hyllar hans minne.

Arnold R. Isaacs i september 2009

Översättning *Per-Olov Eklund*

Lästips

I sin recension av nyutgåvan av *Den kinesiska revolutionens tragedi* kommenterar Peter Taaffe kritiskt en del av påståendena i förordet av Arnold Isaacs. Se Peter Taaffe: [Den kinesiska revolutionens tragedi av Harold Isaacs](#)

Se även [Olika utgåvor av *Den kinesiska revolutionens tragedi*](#) som redovisar de förändringar som infördes i de olika upplagorna.